

**Sprawozdanie
z egzaminu maturalnego 2017**

WOJEWÓDZTWO PODKARPACKIE

**Języki
mniejszości
narodowych**

Opracowanie

dr Paulina Olechowska (Centralna Komisja Egzaminacyjna)
Jolanta Nawrocka (Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łomży)
Renata Pawlak (Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku)
Danuta Pioch (współpracownik Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Gdańsku)

Redakcja

dr Wioletta Kozak (Centralna Komisja Egzaminacyjna)

Opracowanie techniczne

Joanna Dobkowska (Centralna Komisja Egzaminacyjna)

Współpraca

Beata Dobrosielska (Centralna Komisja Egzaminacyjna)
Agata Wiśniewska (Centralna Komisja Egzaminacyjna)
Pracownie ds. Analiz Wyników Egzaminacyjnych okręgowych komisji egzaminacyjnych

Centralna Komisja Egzaminacyjna
ul. Józefa Lewartowskiego 6, 00-190 Warszawa
tel. 22 536 65 00, fax 22 536 65 04
e-mail: sekretariat@cke.edu.pl
www.cke.edu.pl

Język ukraiński

Poziom podstawowy

1. Opis arkusza

Arkusz egzaminacyjny z języka ukraińskiego na poziomie podstawowym składał się z zadań sprawdzających umiejętności wykonywania na tekście nieliterackim operacji dowodzących jego rozumienia na różnych poziomach oraz z zadania polegającego na napisaniu wypracowania. Do tekstu *Олег Лишега. Поцілунок Еллі Фіцджеральд*, którego autorką jest Катерина Девдера, odnosiły się 3 zadania otwarte krótkiej odpowiedzi oraz jedno zadanie zamknięte; do tekstu *Феномен галицької ідентичності* (Тарас Возняк) – 3 zadania otwarte krótkiej odpowiedzi oraz 2 zadania zamknięte. Wypracowanie należało napisać na jeden z dwóch danych do wyboru tematów: temat 1. wymagał napisania rozprawki problemowej związanej z dołączonym fragmentem tekstu epickiego i brzmiał *Кохання – це благословення чи прокляття? Розглянь проблему на основі наведеного уривку повісті Михайла Коцюбинського Тіні забутих предків, цілого твору та іншого тексту культури. Твоя робота повинна налічувати мінімум 250 слів*, natomiast temat 2. zawierał polecenie napisania interpretacji wiersza (postawienia tezy interpretacyjnej i jej uzasadnienia) *Вона там є...*, którego autorem jest Богдан Лепкий. Za rozwiązanie wszystkich zadań zdający mógł otrzymać 50 punktów (13 punktów za rozwiązanie testu oraz 37 punktów za wypracowanie).

Zadania w arkuszu egzaminacyjnym sprawdzały wiadomości oraz umiejętności ujęte w podstawie programowej z języka mniejszości narodowej w czterech obszarach: I. Zrozumienie własnego dziedzictwa narodowego lub etnicznego; II. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji; III. Tworzenie wypowiedzi; IV. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Oprócz wymagań z IV etapu edukacyjnego (poziom podstawowy) obowiązywały wymagania z wcześniejszych etapów edukacyjnych.

2. Dane dotyczące populacji zdających

Tabela 1. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym*

Liczba zdających		20
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym	z liceów ogólnokształcących	20
	z techników	0
	ze szkół na wsi	0
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	0
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	20
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	0
	ze szkół publicznych	20
	ze szkół niepublicznych	0
	kobiety	13
	mężczyźni	7
	bez dysleksji rozwojowej	19
	z dysleksją rozwojową	1

* Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Tabela 2. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	0
	słabowidzący	0
	niewidomi	0
	słabosłyszący	0
	niesłyszący	0
	ogółem	0

3. Przebieg egzaminu

Tabela 3. Informacje dotyczące przebiegu egzaminu

Termin egzaminu			24 maja 2017 r.
Czas trwania egzaminu			170 minut
Liczba szkół			1
Liczba zespołów egzaminatorów			0
Liczba egzaminatorów			0
Liczba obserwatorów ¹ (§ 8 ust. 1)			0
Liczba unieważnień ⁴	w przypadku:		
	art. 44zzv pkt 1	stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego	0
	art. 44zzv pkt 2	wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego	0
	art. 44zzv pkt 3	zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu egzaminu	0
	art. 44zzw ust. 1.	stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego	0
	art. 44zzy ust. 7	stwierdzenie naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu maturalnego	0
	art. 44zzy ust. 10	niemożność ustalenia wyniku (np. zaginięcie karty odpowiedzi)	0
Liczba wgładów ⁴ (art. 44zzz)			0

* Dane dotyczą obu poziomów egzaminu (podstawowego i rozszerzonego) łącznie.

Tabela 4. Wyniki zdających – parametry statystyczne*

Zdający	Liczba zdających	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Średnia (%)	Odchylenie standardowe (%)
ogółem	20	-	-	-	-	-	100%
w tym:							
z liceów ogólnokształcących	20	-	-	-	-	-	100%
z techników	0	-	-	-	-	-	100%

* Dane dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów. Parametry statystyczne są podane dla grup liczących 30 lub więcej zdających.

¹ Na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 grudnia 2016 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania egzaminu gimnazjalnego i egzaminu maturalnego (Dz.U. z 2016 r., poz. 2223).

⁴ Na podstawie ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jedn. Dz.U. z 2016, poz. 1943, ze zm.).

Poziom rozszerzony

1. Opis arkusza

Egzamin z języka ukraińskiego na poziomie rozszerzonym polegał na napisaniu wypracowania na jeden z dwóch danych do wyboru tematów. Temat 1. wymagał napisania wypowiedzi argumentacyjnej związanej z dołączonym fragmentem wypowiedzi Serhija Żadana dotyczącym pamięci osobistej i historycznej i brzmiał *На основі наведеного фрагменту тексту Сергія Жадана сформулюй проблему та обміркуй її. Використай тези й роздуми з тексту і звернися до інших текстів культури. Твоя робота повинна налічувати мінімум 300 слів*, natomiast temat 2. – napisania interpretacji porównawczej wierszy (postawienia tezy interpretacyjnej i jej uzasadnienia): *Золотий годин* Pawła Tyczyny i wiersza bez tytułu autorstwa Mariany Sawki. Za rozwiązanie zadania zdający mógł otrzymać 40 punktów.

Zadanie w arkuszu egzaminacyjnym sprawdzało wiadomości oraz umiejętności ujęte w podstawie programowej języka mniejszości narodowej (poziom rozszerzony) w czterech obszarach: I. Zrozumienie własnego dziedzictwa narodowego; II. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji; III. Tworzenie wypowiedzi; IV. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Zdających obowiązywały również wymagania z poziomu podstawowego oraz z wcześniejszych etapów edukacyjnych (szkoła podstawowa, gimnazjum).

2. Dane dotyczące populacji zdających

Tabela 1. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym*

Liczba zdających		4
Zdający rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym	z liceów ogólnokształcących	3
	z techników	1
	ze szkół na wsi	0
	ze szkół w miastach do 20 tys. mieszkańców	0
	ze szkół w miastach od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców	4
	ze szkół w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców	0
	ze szkół publicznych	4
	ze szkół niepublicznych	0
	kobiety	2
	mężczyźni	2
	bez dysleksji rozwojowej	3
	z dysleksją rozwojową	1

* Dane w tabeli dotyczą wszystkich tegorocznych absolwentów.

Tabela 2. Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych

Zdający rozwiązujący zadania w arkuszach dostosowanych	z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera	0
	słabowidzący	0
	niewidomi	0
	słabosłyszący	0
	niesłyszący	0
	ogółem	0

3. Przebieg egzaminu

Tabela 3. Informacje dotyczące przebiegu egzaminu

Termin egzaminu			24 maja 2017 r.
Czas trwania egzaminu			180 minut
Liczba szkół			2
Liczba zespołów egzaminatorów			0
Liczba egzaminatorów			0
Liczba obserwatorów ² (§ 8 ust. 1)			0
Liczba unieważnień ⁶	w przypadku:		
	art. 44zzv pkt 1	stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego	0
	art. 44zzv pkt 2	wniesienia lub korzystania przez zdającego w sali egzaminacyjnej z urządzenia telekomunikacyjnego	0
	art. 44zzv pkt 3	zakłócenia przez zdającego prawidłowego przebiegu egzaminu	0
	art. 44zzw ust. 1.	stwierdzenia podczas sprawdzania pracy niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez zdającego	0
	art. 44zzy ust. 7	stwierdzenie naruszenia przepisów dotyczących przeprowadzenia egzaminu maturalnego	0
	art. 44zzy ust. 10	niemożność ustalenia wyniku (np. zaginięcie karty odpowiedzi)	0
Liczba wglądów ⁶ (art. 44zzz)			0

* Dane dotyczą obu poziomów egzaminu (podstawowego i rozszerzonego) łącznie.

² Na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 grudnia 2016 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu przeprowadzania egzaminu gimnazjalnego i egzaminu maturalnego (Dz.U. z 2016 r., poz. 2223).

⁶ Na podstawie ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jedn. Dz.U. z 2016, poz. 1943, ze zm.).

Komentarz

Komentarz opracowany na podstawie danych ogólnopolskich

Języki mniejszości narodowych

1. Poziom podstawowy

Arkusze egzaminacyjne z języków białoruskiego, ukraińskiego i litewskiego na poziomie podstawowym składały się z zadań testowych sprawdzających umiejętności wykonywania na tekście nieliterackim operacji dowodzących jego rozumienia na różnych poziomach oraz z zadania polegającego na napisaniu wypracowania. We wszystkich trzech językach wystąpiły zadania wymagające napisania streszczenia tekstu, sprawdzające znajomość środków językowych zastosowanych w tekstach oraz zadania zamknięte prawda/fałsz lub tak/nie sprawdzające szczegółowe rozumienie tekstu.

Stopień opanowania umiejętności sprawdzanych w zadaniach

Język białoruski

W arkuszu egzaminacyjnym z języka białoruskiego do tekstu *Быць свабодным*, którego autorką jest Наталля Пан, odnosiły się 2 zadania otwarte krótkiej odpowiedzi i 3 zadania zamknięte. Problematyka tekstu dotyczyła wolności osobistej każdego człowieka i poczucia odpowiedzialności za dokonywane życiowe wybory. Do tekstu drugiego *Стэражыны пра вывучэнне моў: кропкі над „і”* (Марыя Кірава) zaproponowano jedno zadanie krótkiej odpowiedzi i 3 zadania zamknięte. Tekst dotyczył mitów związanych z różnymi sposobami nauki języków obcych.

Rozumienie tekstu na poziomie znaczeń oraz elementów komunikacji językowej

Spośród zadań do pierwszego tekstu dwa pierwsze zadania zamknięte okazały się bardzo łatwe (zadanie 1. – poziom wykonania zadania 90%, zadanie 2. – 94%). Pierwsze, stanowiące wprowadzenie zdającego w problematykę tekstu, sprawdzało rozumienie głównej myśli tekstu, drugie – odczytanie intencji nadawcy i wykorzystanie funkcji cudzołowa.

Również zadanie 3., które sprawdzało umiejętność odczytania sensu akapitu również większość zdających wykonała poprawnie (poziom wykonania zadania 72%).

W grupie zadań do drugiego tekstu dwa zadania – 6. i 9. (zadanie 6. – poziom wykonania zadania – 72%, zadanie 9. – 86%) okazały się łatwe i dotyczyły zrozumienia czytanego tekstu na poziomie znaczeń.

W zadaniu 4., zadaniu zamkniętym typu prawda/fałsz, wymagano od zdających rozstrzygnięcia czy przywołane zdania oddają poglądy autorki zaprezentowane w tekście. Zadanie wymagało rozumienia tekstu na poziomie złożonym, hierarchizacji przewarżanych informacji, zrozumienia stosunku autora do opisywanych zagadnień. Okazało się dla zdających trudne – poziom wykonania wyniósł 34%.

Zadanie 5. wymagało odczytania dwóch akapitów ale z uwzględnieniem całego tekstu oraz umiejętności formułowania pytań do akapitów 2. i 6. Było ono dla zdających umiarkowanie trudne – poziom wykonania zadania – 68%.

Zatem z wyszukiwaniem informacji złożonych, dostrzeganiem powiązań między informacjami, odróżnianiem informacji ważnych od drugorzędnych, wnioskowaniem na podstawie przesłanek zawartych w tekście zdający mieli najwięcej problemów.

Świadomość językowa i stylistyka

W zdaniu 7. zdający mógł otrzymać dwa punkty: jeden punkt za wybór stylu, w jakim napisany był tekst, jeden za podanie jego dwóch cech. I o ile wybór stylu publicystycznego nie stanowił dla większości zdających większego kłopotu – nazwy poszczególnych stylów były podane, o tyle poprawne wymienienie jego dwóch cech – tak, w związku z czym tracili jeden punkt. Zdający mają ogólną wiedzę jeśli chodzi o klasyfikację stylów funkcjonalnych, nie mają jednak świadomości jakie cechy wyróżniają poszczególne style. Brakuje im także umiejętności zastosowania tej wiedzy do odróżniania i rozpoznawania cech gatunkowych konkretnych gatunków należących do stylów: publicystycznego, naukowego, artystycznego i urzędowego.

Najtrudniejszym zadaniem w arkuszu okazało się zadanie 8., w którym należało utworzyć przymiotniki od trzech rzeczowników, poziom wykonania wyniósł – 30%. Sprawdzało ono wiedzę z zakresu gimnazjum. Zdaniem nauczycieli za mały nacisk kładzie się w liceum na powtórzenie i ćwiczenie gramatyki języka białoruskiego, czteroletnie liceum może przynieść w tym względzie wymierne korzyści.

Streszczenie

Zadanie 10. wymagało napisania streszczenia tekstu. Niewielka liczba zdających otrzymała za zadanie maksymalną liczbę punktów. Żeby otrzymać 3 punkty należało określić, jaki jest temat tekstu i co na ten temat powiedziano w tekście, zachować adekwatny poziom uogólnienia i właściwą (40-60) liczbę słów, streszczenie powinno być logicznie spójne. Zwięzłe przedstawienie treści artykułu przysporzyło maturzystom wielu problemów. Tylko 61% piszących w pełni zrealizowało wymagania stawiane poprawnemu streszczeniu. Najtrudniejsze było zachowanie właściwego poziomu uogólnienia. Także zachowanie logiki i spójności streszczenia sprawiły zdającym dużą trudność, brak dbałości o spójność zdaniową, nieumiejętność zachowania ciągłości wywodu, nieumiejętność zapisania ogólnej konkluzji, która wywód zamyka, to najczęstsze problemy, jakie mieli tegorocznym maturzyści.

Język ukraiński

W arkuszu egzaminacyjnym z języka ukraińskiego do tekstu *Олег Лишега. Поцілунок Еллі Фіцджеральд*, którego autorką jest Катерина Девдера, odnosiły się 3 zadania otwarte krótkiej odpowiedzi oraz jedno zadanie zamknięte; do tekstu *Феномен галицької ідентичності* (Тарас Возняк) – 3 zadania otwarte krótkiej odpowiedzi oraz 2 zadania zamknięte.

Struktura tekstu, elementy kompozycji w teorii i praktyce

Zadanie 1. stanowiło wprowadzenie do analizy tekstu i wymagało wyjaśnienia zastosowania cudzysłowów w ostatnim akapicie tekstu. Było ono dla zdających trudne (poziom wykonania – 39%). Cudzysłowy zostały użyte, aby wyodrębnić cytaty oraz aby podkreślić ważność, wyjątkowość takich pojęć jak człowiek, miłość, przyroda w artystycznym świecie Ołeha Łyszechy. Maturzyści w większości błędnie wyznaczyli tę drugą funkcję cudzysłowu. Uważna analiza końcowego fragmentu tekstu pozwoliłaby odnaleźć odpowiedź, która zawarta była w zdaniu: *Адже це передовсім пропозиція альтернативного мислення або запрошення у світ, де слова «Людина», «Любов», «Природа» вимовляють із такою ж повагою і трепетом, як і слово «Бог».*

Najtrudniejsze w arkuszu okazało się zadanie 3. (poziom wykonana – 28%) składające się z dwóch części. W części pierwszej zadania spośród czterech dystraktorów należało wybrać dwie cechy gatunkowe tekstu. Za poprawny wybór dwóch cech zdający otrzymywał 1 punkt. W części drugiej należało podać gatunek tekstu, czyli recenzję. Większość zdających poprawnie zaznaczyła cechy gatunkowe w części pierwszej zadania, ale błędnie podała gatunek tekstu. Zdający zaprezentowali brak znajomości nazw podstawowych gatunków publicystycznych.

Spośród zadań do tekstu Tarasa Wozniaka bardzo łatwym zadaniem okazało się zadanie 5. (poziom wykonana – 99%), w którym należało wyjaśnić zasadność użycia wielkiej litery w słowie *Іншим*, w zdaniu *Кожному з нас цікаво побачити і поспілкуватися з кимось, хто є інакшим, ніж ми, Іншим.*

Rozumienie sensów tekstu na poziomie znaczeń – wyszukiwanie informacji złożonych

Umiarkowanie trudne okazało się zadanie 7. (poziom wykonania 56%), zadanie zamknięte. Należało w nim wybrać zdanie, w którym autor utożsamia się ze zbiorowością, o której pisze w tekście. Niewielka liczba zdających dostrzegła obecność zaimka osobowego „nam” w drugim zdaniu.

Umiarkowanie trudne okazało się zadanie 6. (poziom wykonania 57%) – zadanie zamknięte, w którym należało zrozumieć cały tekst, a następnie wybrać fragmenty, w których jest mowa o formowaniu się kulturowego wzorca Galicjanina.

Świadomość językowa

Zadanie 8., którym należało zastąpić słowa zapożyczone słowami ukraińskiego pochodzenia, okazało się dla zdających umiarkowanie trudne, (poziom wykonania – 64 %).

Łatwe dla zdających były zadania 2. (poziom wykonania – 70%) i 4 (poziom wykonania – 73%) wymagające dobrania po jednym synonimie do dwóch słów (zadanie 2.) oraz podania słowa podstawowego do przymiotnika alternatywny i wyjaśnienia znaczenia tego przymiotnika w kontekście idei całego tekstu.

Streszczenie

Zadanie 9., w którym polecono zdającym napisanie streszczenia tekstu T. Woźniaka okazało się łatwe (poziom wykonania 87%). Wypowiedź T. Woźniaka miała charakter problemowy i typowo argumentacyjny. Zwięzłe przedstawienie treści artykułu nie przysporzyło maturzystom problemów.

Tegoroczne wyniki z części testowej arkusza były niższe niż w latach poprzednich, chociaż teksty dołączone do arkusza oraz zadania poziomem trudności nie odbiegały od lat poprzednich. Jednak by rozwiązać poszczególne zadania należało wnikliwie przeczytać oba teksty, dokonać analizy i selekcji informacji i z namysłem wykonać polecenia.

Zdający nie wykazali się wiedzą dotyczącą nazewnictwa podstawowych gatunków publicystycznych oraz rozpoznaniem zależności między kompozycją tekstu, a jego treścią. Dobrze natomiast poradzili sobie ze streszczeniem tekstu, w tym z zachowaniem właściwego poziomu uogólnienia, selekcją informacji, spójnością.

Język litewski

W arkuszu egzaminacyjnym z języka litewskiego do tekstu *Esame ne tai, kas atrodome. Vladas Drėma. „Dingęs Vilnius“*. – Vilnius: „Versus aureus“, 2013 (Gediminas Kukta) odnosiły się 3 zadania otwarte krótkiej odpowiedzi i jedno zadanie zamknięte; do rozmowy z D. Martinellim na temat muzycznej rewolucji – 3 zadania otwarte krótkiej odpowiedzi i 2 zadania zamknięte.

Rozumienie sensów tekstu na różnych jego poziomach

Podobnie jak zdającym język ukraiński, częściowy problem sprawiły zdającym zadania polegające na odczytywaniu znaczeń i informacji złożonych zawartych w tekstach źródłowych.

Najtrudniejszym zadaniem do tekstu nieliterackiego okazało się na zadanie 3. (poziom wykonania 5%), zadanie zamknięte, sprawdzające rozumienie tekstu na poziomie znaczeń. Zadanie polegało na wyborze zdań zgodnych i niezgodnych z treścią tekstu. Wszystkie zamieszczone w tabeli zadania były zgodne z tekstem. Duża przypadkowość wskazywanych odpowiedzi dowodzi, że zdający mieli problem ze zrozumieniem sensu tekstu.

Umiarkowanie trudne okazały się zadania 8. (poziom wykonania 68%), i 9 (poziom wykonania 68%), sprawdzające umiejętności odczytania sensu fragmentu oraz całego tekstu na poziomie znaczeń i komunikacji.

Łatwe okazały się zadania 5. (poziom wykonania 84%) i 7 (poziom wykonania 89%) sprawdzające rozumienie tekstu na poziomie znaczeń, w tym odróżniania informacji ważnych od drugorzędnych.

Świadomość językowa i stylistyka

Najłatwiejszym zadaniem (poziom wykonania 84%) było zadanie 4. polegające na dobraniu dwóch antonimów do słów *niokoti* i *dingti*.

Również łatwe było dla maturzystów zadanie 2. z zakresu nauki o języku (poziom wykonania 74%), w którym mieli podać przykłady żargonizmów występujących w tekście G. Kukty i omówić ich funkcję.

Trudne było natomiast zadanie 6. (poziom wykonania 47%), w którym należało wyjaśnić sformułowanie „geriausiai saugoma lietuvių paslaptis“ i następnie wskazać, że została w nim zawarta ironia. Zadanie sprawdzało świadomość językową zdających w zakresie znajomości zabiegów stylistycznych występujących w tekstach publicystycznych.

Streszczenie

Umiarkowanie trudne okazało się zadanie 1., polegające na napisaniu streszczenia o objętość 40-60 słów. Uczniowie tracili punkty przede wszystkim za brak umiejętności parafrazowania tekstu, uogólniania oraz za brak spójności logicznej. Wielu cytowało poszczególne fragmenty tekstu G. Kukty.

Tegoroczne wyniki z części testowej arkusza były porównywalne z latami poprzednimi. Umiejętności zdających w zakresie odczytywania znaczeń i informacji złożonych zawartych w tekstach źródłowych, znajomości zabiegów stylistycznych występujących w tekstach publicystycznych czy zwięzłego przedstawienia treści artykułu są bardzo zróżnicowane. Opanowanie podstawowych umiejętności dotyczących rozumienia sensów tekstu na różnych jego poziomach należy ocenić jako wystarczające. Umiejętnością, która jest dość trudna do opanowania, okazuje się napisanie streszczenia tekstu. Problem sprawia formułowanie ogólnych konstatacji, które oddawałyby we właściwy sposób sens tekstu, bez zbędnych szczegółów.

Tworzenie własnego tekstu w języku narodowym

Zadanie w drugiej części arkuszy maturalnych z języków mniejszości narodowych polegało na napisaniu wypracowania na jeden z dwóch danych do wyboru tematów. Sprawdzało znajomość utworów literackich i innych tekstów kultury ważnych dla poczucia tożsamości narodowej, umiejętności analizy i interpretacji podanego tekstu literackiego oraz tworzenie wypowiedzi argumentacyjnej w języku narodowym.

Wypracowanie, zarówno w formie rozprawki, jak i w formie interpretacji, powinno stanowić dłuższą wypowiedź argumentacyjną adekwatną pod względem treściowym, logicznie spójną, poprawną merytorycznie, zgodną z podstawowymi zasadami kompozycji, stosowną i funkcjonalną pod względem stylistycznym, poprawną pod względem języka i zapisu.

Wypracowania liczące mniej niż 250 słów były oceniane jedynie pod względem treści, natomiast za kompozycję oraz styl i język wypowiedzi przyznawano 0 punktów.

Wymagania dotyczące wypracowania maturalnego w obu formach były takie same w zakresie poprawności rzeczowej, spójności lokalnej (wewnątrz akapitu), stylu, języka i zapisu. Różniły się nieznacznie w zakresie kompozycji, a zasadniczo w zakresie treści wypowiedzi: przedstawienia stanowiska wobec problemu (rozprawka) lub koncepcji odczytania utworu (interpretacja), a także sformułowania uzasadnienia (obie formy).

Rozprawka na poziomie podstawowym sprawdza zarówno umiejętność odbioru, analizy i interpretacji tekstu literackiego, jak i tworzenia własnej wypowiedzi. Aby przygotować tego rodzaju wypowiedź, zdający musi najpierw rozpoznać sens załączonego do polecenia tekstu, określić jego problematykę, odnaleźć elementy znaczące dla odczytania utworu, a następnie wyszukać odpowiednie konteksty (teksty kultury) przydatne do opracowania zagadnienia wskazanego w poleceniu, a więc porównać funkcjonowanie tych samych motywów w różnych tekstach kultury.

Praca interpretacyjna powinna polegać na przedstawieniu propozycji odczytania utworu poetyckiego, czyli zaprezentowaniu zrozumianych przez zdającego sensów tekstu. Zadaniem zdającego jest uzasadnienie postawionej tezy/hipotezy interpretacyjnej za pomocą argumentów pozwalających na jej uprawomocnienie. Część argumentacyjna powinna zawierać ustalenia analityczne dotyczące na przykład: elementów dostrzeżonej w utworze sytuacji komunikacyjnej, kompozycji tekstu oraz jej funkcji, cech stylu wypowiedzi i użytych w niej środków językowych (zwłaszcza artystycznych) oraz ich funkcji, dosłownych i niedosłownych znaczeń poszczególnych elementów utworu (w tym jego tytułu), zwłaszcza metaforycznych, alegorycznych i symbolicznych, przynależności gatunkowej tekstu, kreacji świata przedstawionego (w tym funkcji motywów literackich występujących w przeczytanym tekście), odwołań do kontekstów, ze szczególnym uwzględnieniem innych tekstów kultury. To, jakie działania analityczne i interpretacyjne zostaną podjęte, zależą od postawy zdającego i celów, które sobie wyznaczył.

Język białoruski

Temat 1. był chętnie wybierany przez maturzystów. Mieli oni, w oparciu o interpretację fragmentu utworu Janki Bryła *Matka* oraz innych tekstów kultury, rozważyć problem, czy współczesny człowiek potrzebuje przykładów bohaterstwa.

Sformułowanie stanowiska wobec problemu podanego w poleceniu oraz uzasadnienie stanowiska okazały się dla zdających łatwym zadaniem. Znaczna większość zdających otrzymała także maksymalną liczbę punktów za poprawność rzeczową, zamysł kompozycyjny i spójność lokalną. Za poprawność językową, podobnie jak w latach poprzednich, jedynie 58% zdających otrzymało maksymalną liczbę punktów, za poprawność zapisu – 63% tegorocznych maturzystów.

Abiturienti, jako konteksty interpretacyjne, przywoływali teksty kultury z literatury polskiej i europejskiej.

Poniżej przykład wypracowania, w którym realizacja wszystkich kryteriów została oceniona na maksymalną liczbę punktów.

Zdający zrozumiał zawarty w temacie problem, postawił tezę i zaproponował trafne rozwiązanie problemu. Zawarł w pracy uzasadnienie, które jest trafne (zawiera logicznie poprawne argumenty, czyli stwierdzenia poparte przykładami za przyjętym rozwiązaniem problemu), szerokie (trafnie odniósł się do wszystkich elementów wskazanych w poleceniu) i pogłębione (wnikliwie odniósł się w rozwinięciu do wszystkich elementów polecenia).

ні час не зберуєть беларусаў дум і моў і гра
сваёй свайго народа і рэчэй зямлі. Мае я і.
ніхто не змог знішчыць беларусаў і іх культуру і.
так ніхто не знішчыць ~~затое~~ грэбур, сімвалу нм.
беры і моў і. Тут ідэя, творчасць памагае (пкс.)
людзям междуччя пра сваю адрознасць і народ. аф
~~Мае я чароўна~~ а Чароўна чароўна збудзе пра і.
сваю адрознасць, рэфлекс моў і культуру збудзе і. аф
сцягом, злучэн, напамінаючы і без'яўна.
Творчасць (карціны) ідэя іх з таго, бярыць
беры і ~~нахвалі~~ нм у народ і адрознасць і не аф.
назва о збудзе пра што нм у ~~пачыні~~ і.
найбольшэйшай - адрознасць і культура
З беры бачароўна чароўна (збудзе - творчасць,
промена сонца - вера, мнэння - пачыні і ~~промена сонца~~ нм.
чарч мірачарна і бачароўна чароўна рэч, чароўна нм.
(чарч - бачароўна вера) і знімаючы (свакоўнае
драва, свай народ) чароўна чароўна чароўна нм.
Дзячучо чароўна творчасць і думе ~~бачароўна~~ аф.
што чароўна ніколі не знімае чароўна чароўна нм.

Język ukraiński

Temat 1. zawierał polecenie napisania rozprawki, w której zdający miał rozważyć problem czy miłość jest przekleństwem czy błogosławieństwem. Zdający powinien odwołać się do załączonego fragmentu, całej lektury oraz wybranego tekstu kultury. Temat 2. wymagał przedstawienia oraz uzasadnienia własnej koncepcji interpretacyjnej wiersza znanego ukraińskiego poety Bohdana Łepkiego *Вона там є...*

Sformułowanie stanowiska wobec problemu podanego w poleceniu oraz uzasadnienie stanowiska okazały się dla zdających łatwym zadaniem. Znaczna większość zdających otrzymała także maksymalną liczbę punktów za poprawność rzeczową, zamyśl kompozycyjny i spójność lokalną. Również za poprawność językową oraz poprawność zapisu, co jest inne, niż w latach poprzednich, większa liczba zdających otrzymała maksymalną liczbę punktów.

Poniżej wypracowanie, w którym zdający zrealizował poszczególne kryteria oceny na maksymalną liczbę punktów.

Кохання - це великий дар, який не кожен може
 віднайти в долоні людини. Та не всім во-
 деї можуть зберегти на долоні свої
 почуття серед прагматичної суспільної дій-
 ствості, кожен задумується, як це зрозуміти, що
 кохання виникло і до чого. Одного разу, що відбу-
 лося - „Тя біжиш не одразу, тільки почуваючи в
 собі свій дар”. І вона така радіє. Кохання
 в інтересі життя та перевертає життя, але
 боже, не одні з найкращих дарів.
 Значить, кохання не є завжди радість на ^{всесвіт} ~~світ~~,
 не і завжди іде переживати рази, образи,
 образи, нещасття. Та життя ніколи не
 буває, без цієї великої ^{всесвіт} ~~світ~~ з коханням.

могучого.....
У армянини М. Кандишкано пасажу записано
Вана на Марикану Кануку би Ераклі іі, аме баша
не фаришта та не фану на примоушча ішо...
мудрого Вана баша дуре добро на мило
добринко, наа дуре башауе І баша могода-
са. Вану, би ашуба в іі раши оі, мунубае
нео, аме не пасажубае даі сунаніі. Хабінс
сирин баша не зана заморини дурин
паушине. Би ерпел зурпін іі зурбу І зур-
пінне, би баша дуре раши іі башини, а баша баше
хатина, муб би замубае з нео. Так і сунане,
І мило і пасаже іх ішдін кохине. Дини
снубан доранне, а раши з мило іх пауш-
не снубан не сунаніі. Ван баша
армянине на милоушча милоу, мило,
ае снубан снубан милоу. Чи мило зі
модері оі, мило даша розмодері мило,
на башині іх розмодері. Не мило пауш-
не, ек не снубае башауе башини,
де пасажині милоу снубан башині-
милоу за снубае кохине. Снубан мило-
милоу передане башауе Марикану. Ван
не зана милоу без кохине, аме милоу
розу не милоуша на милоу, екні

...мрочева з Ханом.
 У неї "ліба нині" і Україну пока-
 зати хочемо для рідних дітиб-лукан,
 які був фаворитом мажора на Мабі,
 яка була найкращою історією на нині
 в ній. Тобі було казати в ній з конікою,
 Мабі показав в ній. Та казати ка-
 нибі були з ній, але нині казати була
 казати ній. Заради конікою Мабі бу-
 нибі з ній, на нині казати казати
 нибі ній по казати, але не казати
 казати нині, нибі була казати
 діти діти. Тобі казати була нибі
 нибі з ній, нибі на казати. Нині,
 нибі казати казати була казати
 з нині. А Мабі нині нибі казати по-
 казати нибі казати, казати казати,
 і нибі казати казати казати казати
 нибі. Тобі, нибі казати нибі, казати казати,
 але була казати нибі казати нибі.
 Тобі казати казати казати казати
 в нибі казати. Та казати не казати
 для казати, нибі казати казати
 казати.
 Мабі казати казати нибі, нибі казати

..kocianu ..mura ..pogromby, ..ze ..mimo ..złota, ..
 ..bie ..czy ..na ..pogromby ..
 ..Biniu ..kocianu ..na ..Sierpniu ..ze ..pogromby -
 ..be ..mura ..pogromby ..Biniu ..ze ..pogromby ..Sierpniu -
 ..be ..mura ..pogromby ..Biniu ..ze ..pogromby ..Sierpniu ..
 ..Biniu ..ze ..pogromby ..Biniu ..ze ..pogromby ..Sierpniu ..
 ..ze ..pogromby ..Biniu ..ze ..pogromby ..Sierpniu ..
 ..Biniu ..ze ..pogromby ..Biniu ..ze ..pogromby ..Sierpniu ..
 ..ze ..pogromby ..Biniu ..ze ..pogromby ..Sierpniu ..
 ..Biniu ..ze ..pogromby ..Biniu ..ze ..pogromby ..Sierpniu ..
 ..ze ..pogromby ..Biniu ..ze ..pogromby ..Sierpniu ..
 ..Biniu ..ze ..pogromby ..Biniu ..ze ..pogromby ..Sierpniu ..
 ..ze ..pogromby ..Biniu ..ze ..pogromby ..Sierpniu ..

Interpretacja wiersza czyli przedstawienie koncepcji interpretacyjnej oraz uzasadnienie tezy interpretacyjnej, okazały się dla zdających łatwe. Należy podkreślić, że i przy realizacji tego tematu zdający mieli skonstruować wypowiedź argumentacyjną ściśle powiązaną z załączonym tekstem, bowiem interpretacja czegokolwiek nigdy nie jest dowolnym odczytaniem, jej granice zawsze wyznacza przedmiot interpretacji. Jednak aby uzyskać maksymalną liczbę punktów, należało odczytać utwór na poziomie sensów dosłownych i niedosłownych oraz przywołać inne konteksty na poparcie własnej interpretacyjnej tezy.

Poniżej przykład wypracowania, w którym zdający zrealizował poszczególne kryteria oceny na maksymalną liczbę punktów.

Тогда Лилия у своей виллы
 «Ваша мать» описывает конюшню
 своей Танюше-внучке, что переживает
 мать. Автор описывает проблему
 замены Украины на её навязанное
 значение.

Тогда Лилия пишет в.г. письмо
 о себе, что написано на дружбу, что
 её проблема Бюджетного отношения
 это - украинцы. Лилия у переех
 родная своего вору описывает те, что
 вли влияют свою Танюше-внучку
 на карте, кроме не может дать
 её. Автор описывает мать Украины,

розмаруном про її роздівнені кордони,
про пошесті, що охопили країну.
Тодан Ленінт опрацював навідивши,
але бачив лише хаос. Навколо нього
панувало, нічим та біло. Ось що
залишилось від Зероїни на
дурну Леніно. Виноди напуге голод,
смерть.

Автор дуже емоційно переживав
за події в цю країну. Ленінт
кричить і скаржить, що білівне
не зможе терпіти: "Ні, ні! Не
вимою довіри я не беру!" Смердять
вранення, що кричів піднимати готові
здання. Тодан Ленінт одержав руки
і заявляє, що він все ще пам'ятає
знайомі матеріальні Зероїни.

Однак, автор не починає події
вдихати Бемівичу у себе вдихає
та серці.

В напружені рідні Ленінт Бю
сумов'яв заявляє: "Вона там є."
Україна все ~~ще~~ ще живе у його
серці, а жито не знає, що
вона є і в серці інших українців.

Саме в думам, серце в. Ураїна
 заперечує, яким має бути.
 Віс. Віс. сербаченно по до, рожина,
 глина, яма, вивча...". Лемб
 корівне таву Ураїну з молодими
 моми, вивчає...". В осмач
 риднах автор наголошує на тому,
 що кимсь бою протікає любов емоції
 великою, а дивація сои зайнята.
 Лемб жовта урчає в брочині
 гоні скарбаченно, Бачивши
 і, ледяно сномин та вріши
 у кріще майбутня.

В цілому «Віс. Віс. Віс. Віс»
 там є є думи накріплення.
 Цього характеру вказує на те, що
 забарвлення та запис до накріплення
 роздан Лемб нашої думи
 велико вимаршова кудоси жабо:
 корівнина, еміти, ковчег. Все
 це каже Віс. Віс. Віс. Віс. Віс.

Проблема представлення у Віс
 є думи скарбаченно, ледяно скарбаченно
 сьогодні. Лемб кудоси амав..."
 та наголошує на...".

Подобна проблема також має зображення
в інших літературних творах. Як наприклад
Ф. Шлегель і Гамбетта мене крім в
своїх проблемах згадували Червоні. Як бачимо
це мовив у творі є в даній ситуації
наказ.

На записі когось мовлення про деякі
проблеми згадували Червоні, що описав
у своїм творі Богдан Лемко. Врешті
«Вона там є» імовірно приклад твору, що
результируючі українські мови білими історичними
та українськими своїми історичними.

Język litewski

Temat 1. wymagał napisania rozprawki problemowej: czy warto poświęcać się dla innych ludzi? Zdający mieli odwołać się do załączonego fragmentu tekstu Dalia Grinkevičiūtės *Lietuviai prie Laptevų jūros* i wybranych tekstów kultury, natomiast temat 2. zawierał polecenie napisania interpretacji wiersza (postawienia tezy interpretacyjnej i jej uzasadnienia) *Labora!*, którego autorem jest Vincas Kudirka.

Polecenie zawarte w temacie 1. okazało się dla znacznej większości uczniów zrozumiałe i chętnie podejmowali napisanie rozprawki. Zdający nie mieli kłopotu z rozpoznaniem sensu załączonego do polecenia tekstu, określeniem jego problematyki, odnalezieniem elementów znaczących dla odczytania utworu, a następnie wyszukaniem odpowiednich kontekstów (tekstów kultury) przydatnych do opracowania zagadnienia wskazanego w poleceniu.

Znaczna większość zdających otrzymała także maksymalną liczbę punktów za poprawność rzeczową, zamysł kompozycyjny i spójność lokalną. Za poprawność językową, podobnie jak w latach poprzednich, jedynie 50% zdających otrzymało maksymalną liczbę punktów, za poprawność zapisu – 47% tegorocznych maturzystów.

Poniżej przykład wypracowania, w którym zdający wyczerpująco zrealizował wszystkie kryteria i uzyskał maksymalną liczbę punktów za wypracowanie.

[illegible]

[illegible]

...mądra, w ławie mędrców ją pooddanie, wst. Hoda wyrosła polnie,
 tćien neigun. Jis mudiis, led etitakodenes i' honer,
 gci mudiis. lity etit, tedi' lity dera thram vedini,
 parakajis i' reda prais, mudiis.

Wieno žmogus anta sprendimui gati ~~ta~~ padaryti didelę, įtaką
 liksimui. Išimimui. Priešingai gati išgelbėti daug žmonių.

Albertas Camus translokuojamas poezijoje „Džiaza“ pagrindinis
 veikėjas daktaras Rieux praradęs tapti gydytoju i' padėti
 kitiems. Tilius Orsno mieste ^{didelė} ~~dideli~~ epidemija daktaras
 daktaras negalėjo ^{buvo} ~~su~~ brangus laiko. Jis diena, naktį
 gelbėjo ligos ištiktus žmones, rizikuodamas savo gyvybę. Dak-
 taras Rieux praradęs dėti lity. Jam neleidžia sąžinė
 palikti ligonin, i' išvykti i' ~~miestą~~ miestą per savo
 sergančią žmoną. Gydytojas susiduria su išimimiu. Jis
 žino, kad daktaras praligęs yra intelikti nors daktaras
 ištis išgyventi kitiems žmonėms. Jo ankla nekuro bevardė.
~~Daktaras~~ Daktaras praradęs žino, jį praradęs dėti
 lito - vėsta.

Priešingai Vieno žmogus anta gati ~~išgelbėti~~ daugelį
 patarimanti dideliam liksimui žmonėms. Abiejų žmonių i'
 egzistencijos neišgelbėti pasaulio nuo praligęs. Titi žmonės,
~~kurie~~ gyvena. Priešingai yra labai didelis
 žmogus žmogus gyvenime, tati vėsta tati žmogus žmogus
 i' palikti kiti liksimui, i' praligęs praligęs.

Temat 2. wybrały trzy osoby, wymagał on przedstawienia oraz uzasadnienia własnej koncepcji interpretacyjnej wiersza znanego litewskiego poety Vincasa Kudirka. Spełnienie wymagań zawartych w podstawie programowej, dotyczących określenia problematyki utworu, wyodrębnienia tezy interpretacyjnej, dobierania argumentów (w tym zastosowania sfunkcjonalizowanej analizy środków stylistycznych, dobieranie przykładów ilustrujących wywód myślowy, przeprowadzanie prawidłowego wnioskowania) okazało się dla zdających umiarkowanie trudne. Zdający głównie parafrazowali sensy dosłowne stąd też interpretacje były powierzchowne, nie uwzględniali kontekstów historycznych, koniecznych do pełnego zrozumienia wiersza.

2. Poziom rozszerzony

W tegorocznej edycji do poziomu rozszerzonego z języków mniejszości narodowych przystąpiło 25 maturzystów zdających język ukraiński oraz 17 – język litewski.

Zadania egzaminacyjne na poziomie rozszerzonym sprawdzały umiejętność analizy i interpretacji tekstu o tematyce kulturowej oraz tekstów literackich, a także umiejętność tworzenia własnego tekstu. Tematy wypracowań odnosiły się do utworów niewymienionych w podstawie programowej. Temat 1. z języka ukraińskiego zobowiązywał zdającego do napisania wypowiedzi argumentacyjnej związanej z zamieszczonym w arkuszu tekstem Serhija Żadana o pojęciu pamięci osobistej i historycznej, z języka litewskiego – z fragmentem rozmowy Eveliny Gužauskytė z Jono Mekas o różnym rozumieniu przywiązania do własnej narodowej tożsamości (język litewski). Zdecydowana większość maturzystów wybrała temat 1.

Zadaniem maturzysty, który wybrał temat 2., było przedstawienie koncepcji interpretacji porównawczej dwóch tekstów poetyckich oraz uzasadnienie odczytania sensów obu utworów. Niezależnie od wyboru tematu zdający pisali wypracowanie o charakterze argumentacyjnym liczące co najmniej 300 słów. Z języka ukraińskiego do arkusza załączono wiersze: *Золотий го́мін* Pawła Tyczyny i wiersz bez tytułu autorstwa Mariany Sawki, z języka litewskiego – Marcelijusa Martinaitisa *Kaip Kukutis protą atgavo i Kukutis savo laidotuvis*

W ocenie wypracowań z poziomu rozszerzonego za kryteria najważniejsze uznaje się w przypadku wypowiedzi argumentacyjnej – określenie problemu podjętego w tekście i sformułowanie stanowiska wobec rozwiązania przyjętego przez autora tekstu, w przypadku interpretacji porównawczej – sformułowanie koncepcji porównywania utworów i uzasadnienie tezy interpretacyjnej. Za kryteria wspomagające w obu formach gatunkowych uznaje się: poprawność rzeczową, zamysł kompozycyjny, spójność lokalną tekstu, styl tekstu, poprawność językową i poprawność zapisu.

Wybierając temat pierwszy, aby zrealizować kryteria A i B oceny wypowiedzi argumentacyjnej, maturzysta powinien po zapoznaniu się z dołączonym tekstem określić główny problem, jaki podejmuje autor i przedstawić interpretację tego problemu w szerszym kontekście. Uzasadniając własne stanowisko, należało wykazać się znajomością innych tekstów kultury i umiejętnością ich właściwego doboru. Uzasadnienie odczytania głównej myśli załączonych tekstów wymagało od zdającego ukazania jej w szerszym kontekście zjawisk obecnych w kulturze ukraińskiej, litewskiej, europejskiej czy światowej.

Poniżej przykład wypracowania z języka ukraińskiego (temat 1.), w którym zdający zawarł poprawne określenie problemu – zgodne z tekstem i pełne, stanowisko zostało ocenione jako adekwatne, ale niepełne, brak pogłębionej argumentacji. Pozostałe kryteria zostały ocenione na maksymalną liczbę punktów.

[illegible]

ежедневен бидејќи се наоѓа во сите делови, а не само едниот
дел од нив. Иако не е само во нив, а и во сите, бидејќи
зависно од нив, а не само од нив. Иако не е само од нив, а
и од сите, бидејќи се наоѓа во сите делови.

У драгенин С. Мадонна поздравља свима
дјецу. Такође поздравља и друге, и надам
се да Вас у сваком случају поздравља сва
породица, и свако кога је ви били
познали. Јако је криво и сви, који надам
се да су у добром здрављу. У сваком случају
надам се да ће сви познати и сви који не
су познати, сви који су познати. Јако је
криво и сви, који су познати и сви који не
су познати. Јако је криво и сви, који су
познати и сви који не су познати.

У кини То де Боуи, "Кучер Саша" направио је оду-
мачни пронај. Овај познати амерички наредник
заштитао је набој који носио је Саша хана.
Према њему овог Франца на злочину још у
наша мисли наги, изгубљени, но напредујући за
мисли. Добрак прегледао је мисли на мисли,
мисли мисли мисли у ризику кучер лиг
наги. Заштитао је набој који носио је
мисли боја напредујући до овог кучера на
познати, но и Франца наги мисли и не прегледао.
У кучеру Саша злочину мисли седе. Добрак боја мис-
ли б мисли кучеру, но и не злочину, мисли

Zanim ma napredke ima, ali nameni pro-
 stovolno študijo in izobraževanje na bencin-
 skih avtomobilih za prave osebe. Če veku-
 mo napredke v obnavljanju. Bona gori blaga-
 ra, če bencin ne je za to potrebno.
 Če nameni ena v prvih in drugih ma-
 šinskih delih po vrsti. Vse to so
 vsi popravila in pri tem se na vrhu
 je najbrž, znanost in tehnologija go-
 vora.

[illegible]

Деревца, на нем торфяна кора,
а в нѣбѣ, вѣтрѣ какъ сиренѣ и вѣсна-
ра вѣтрѣ, какъ вѣтрѣ вѣтрѣ.

Halim, narai, cioragi, gromel, kai, qit, mara,
us, m, ie, volingpabai, naimar, uiaufai,
me, us, naita.
Odauno, qe, mae, kai, me, ie, nofeka
qit, nofai, exa, zopaz, ie, mar, zi, muo,
exa, monculo, i, i, uiaon, ie, bama, na
ie, zpaio, qe, ie, ie, muraie, ie, bama, qe
ye, us, bae, zpaio.

I przykład wypracowania z języka litewskiego, w którym zdający zrealizował wszystkie kryteria za maksymalną liczbę punktów.

Jonas Mekei bei Evelina. Gyvaudęjė kalba apie tai, kad per prozaiškus sintmetus iš Lietuvos išvyko labai daug tautiečių. Vieni išvažiuoja mokytis, kiti buvo išvesti į Sibirą. Kai kurie sugrįžę ^{persivertę} į religiją, kiti mirę. Jonas Mekei sako, jog tai natūralūs procesai, nes kiekvienas žmogus priima naują kultūrą ir stengiasi prisitaikyti prie svetimos šalies. Gyventojų perteklius priveda prie to, kad tautos sunaikina savo tradicijas, tautos bei žemes.

Pasaulyje yra išsibarstę daugiau kaip milijonai Lietuvos tautiečių ir jų palikuonių. Nėra isant to, kad lietuviai labai daug išvyko, t. y. Jonas Mekei sako, jog vis tiek galima kalbėti apie lietuviškumą, nes kiekviena šalis egzistuoja ten, kur ji yra geografiškai. Šalies medžiaga yra jos žmonės, istorija, archyvai, tradicijos. Kiekvieną tautą gali traukti, keisti dėl įvairių veiksnių bei išorinių šaltinių. Lietuviai, kurie išvažiuoja mokytis, sugrįžę parsivežia viską, gėrį, ko rado kitose šalyse. Žmonės, kurie buvo išvesti į Rusiją, į Sibirą, taip pat sugrįžta iš to parsivežia. Taip atsitinka visose šalyse, nes kiekvienas žmogus prisitaiko prie pasikeitusių, naujų technologijų. Dažniausiai sako, kad yra ir žmonių, kurie nesutinka prisitaikyti ir laikosi senųjų tradicijų, kuriuos keičia naujosios. Jonas Mekei mą

nymer, pati didžiausia pasaulio problema šiandien yra
gyventojų perteklius. Žmonių skaičius sparčiai auga, to
dėl jiems reikia visko vis daugiau. Norint tai pagaminti,
tautos sunaikina senąsias tradicijas net tas esančias la-
bai giliai. Nepaisant kritiškos situacijos, kurioje mokymams
žemė, gentys, civilizacijos, tautos, Lietuva dar tebeegzist-
uoja. Sutinku su Jono Mekso bei Evelinos Gužausky-
tės, teze mis, nes iš tikrųjų Lietuva palieka vis daugiau
žmonių. Dauguma išvažiuoja savo namus mokyti, kad pra-
ir tokie, kurie buvo priversti išvesti į kufus, į Sibirą.
Jei kurie žmonės norintame prisitaikyti, pamiršta apie
senąsias tradicijas ir priima naująsias, darmai kitas
tautos.

Dauguma žmonių, kitos tautos įtekos dėka, negalio-
proteivis tradicijas. ^{persives} ~~įsif~~ sugrįžę į kufus. Vė. to
meizjama. Tavo Simonoitūtės romano „Vilnius Karolius“
pagrindinis veikėjas taip pat ~~si~~ susidūręs su kita
tanta pakeitė ~~sa~~ vertybes, kuriomis vadavavosi senoliai.
Vokietiams užeimus Klaipėdą Lietuva vis daugiau
klavin buvo ~~motyti~~ iš tos įtekos. Atsirado dau-
giau vokėių mokytojų, daktarų, pordavėjų. Kur tik
kemseltum, visur sutiksi vokiečių. Vilnius Karolius
norėdamas prisitaikyti prie tos tautos pradėjo elgtis
kaip jie, nesilaikė proteivis tradicijas. Pradėjo
vartoti daug vokiškų žodžių, mikiškai plaukus

hei tauts. Tauts svetur nevalie musns pamirsti
kopyns hei oteisakste lietuvies.

Zadaniem maturzysty, który wybrał temat 2. (dwie osoby z języka ukraińskiego i dwie osoby języka litewskiego), było przedstawienie koncepcji interpretacji porównawczej dwóch tekstów poetyckich oraz uzasadnienie odczytania sensów obu utworów. Niezależnie od wyboru tematu zdający pisali wypracowanie o charakterze argumentacyjnym liczące co najmniej 300 słów. Z języka ukraińskiego były to wiersze: *Золотий го́мін* Pawła Tyczyny i wiersz bez tytułu autorstwa Mariany Sawki, z języka litewskiego wiersze Marcelijusa Martinaitisa *Kaip Kukutis protą atgavo* i *Kukutis savo laidotuvsė*. Napisanie wyczerpującej analizy porównawczej dwóch tekstów poetyckich okazało się dla zdających umiarkowanie trudne.

Język kaszubski

Rozumienie sensów tekstu na różnych jego poziomach

Zadanie 1. (poziom wykonania – 61%) okazało się dla maturzystów umiarkowanie trudne. Stanowiło ono wprowadzenie do analizy tekstu, wymagało hierarchizowania informacji i polegało na wyjaśnieniu czym jest norma językowa. Odwoływało się do problematyki całego tekstu.

Zadanie 2. (poziom wykonania – 36%) polegało na wyborze spośród podanych zadań tych, które stanowiły plan tekstu. Należało uporządkować zdania zgodnie z tematyką tekstu. Zadanie okazało się dla zdających trudne. Większość albo wybrała zdania niepasujące do tekstu, albo nieprawidłowo ustaliła kolejność.

Zadanie 6. (poziom wykonania 44 %) polegało na odczytaniu sensu fragmentu tekstu i udzieleniu trzech odpowiedzi (zgodnych z tekstem) sposobem TAK/NIE. Okazało się dla zdających zadaniem trudnym, choć sama formuła dobierania odpowiedzi jest lubianą formą.

Przyczyną niższych wyników w omówionych zadaniach mogło być użyte w tekście słownictwo, dotyczące spraw związanych z normalizowaniem języka, a więc nieużywane w języku codziennym, potocznym. Należy podkreślić konieczność czytania przez uczniów artykułów publicystycznych w języku kaszubskim.

Zadanie 7. (poziom wykonania 100%) miało bardzo dobry wynik, sprawdzało odczytanie sensu fragmentu tekstu. Było skomponowane według formuły zadania zamkniętego z możliwością wyboru jednej poprawnej odpowiedzi. Tematyka poruszona w drugim tekście oraz w zadaniu dotyczyła używanej na co dzień leksyki.

Zadanie 10. (poziom wykonania 72%) bazowało na konieczności podania dwóch argumentów, które należało wywnioskować na podstawie analizy tekstu i zapisać, używając posiadanych zasobów leksyki. Zadanie okazało łatwe.

Zadanie 11. również dla zdających okazało się łatwe (poziom wykonania 72%) i wymagało analizy przytoczonego tekstu, wybrania z niego słów-kluczy.

Po analizie wyników zadań dotyczących przede wszystkim rozumienia tekstu na poziomie znaczeń nasuwa się wniosek, że łatwiejszy w odbiorze był dla zdających test drugi. Jest to jednocześnie sygnał, że przygotowując się do egzaminu maturalnego należy także czytać publicystykę w języku kaszubskim oraz teksty o charakterze popularnonaukowym.

Świadomość językowa

Zadanie 4. (poziom wykonania 39%) wymagało od zdających znajomości leksyki kaszubskiej i polegało na podaniu synonimów do dwóch występujących w tekście słów. Okazało się zadaniem trudnym. Jedno z słów należało do rzadko używanych w toku nauki oraz w mowie potocznej i przyporządkowanie do niego synonimu sprawiło zdającym kłopot, drugie zaś było słowem używanym powszechnie i przyporządkowanie do niego synonimu było łatwym zadaniem. Za poprawne dobranie synonimów do dwóch słów, zdający otrzymywał 1 punkt.

Zadanie 5. (poziom wykonania 17%) sprawiło zdającym sporo trudności, gdyż dotyczyło znajomości gramatyki języka kaszubskiego (proces językowy zwany prejotacją). Okazuje się, że sprawom gramatyki języka nie poświęca się już (po rezygnacji z dotychczasowej formuły egzaminowania poprzez test leksykalno-gramatyczny) zbyt wiele czasu podczas nauki. Realizacja tego zadania wypadła najgorzej w całym teście i okazała się dla zdających bardzo trudna.

Zadanie 3. (poziom wykonania 47%), chociaż było skomponowane według formuły zadania zamkniętego z możliwością wyboru jednej poprawnej odpowiedzi, sprawiło zdającym trudności. Po wybraniu poprawnej odpowiedzi (nazwy stylu w jakim został sformułowany tekst) należało następnie podać dwie jego cechy. Dziwi fakt, iż zdający potrafili w znakomitej większości określić styl tekstu, natomiast nie umieli podać jego cech. Są tutaj dwie możliwości wyjaśnienia wyników: albo odpowiedź została wybrana na podstawie przypadkowego typowania, albo przeszkodą w sformułowaniu własnego, rozwijającego poprzednią odpowiedź tekstu była nieznajomość stosownego słownictwa z zakresu leksyki kaszubskiej.

Zadanie 8. (poziom wykonania 94%) miało dobry wynik, choć wymagało od zdających sformułowania odpowiedzi i zapisania jej własnymi słowami. Zadanie bardzo łatwe, gdyż należało wyjaśnić znaczenie słowa, które jest w codziennym użyciu, a dodatkowo jego znaczenie można było pośrednio odnaleźć w tekście.

Zadanie 9. (poziom wykonania 78%) nie sprawiło zdającym zbyt wielu trudności, chociaż dotyczyło znajomości gramatyki języka kaszubskiego, (słowotwórstwo: formanty). Polegało ono na odszukaniu w tekście słów ze wskazanymi formantami (choć w tekście te słowa wystąpiły w przypadkach zależnych, a więc nie zawierały wprost szukanych sufiksów).

Przekład tekstu z języka kaszubskiego na język polski

W zadaniu 12. (poziom wykonania 79%) sprawdzano umiejętność tłumaczenia tekstu kaszubskiego na język polski, dla zdających było one łatwe. Maturzyści poprawnie odczytywali tekst, rozumieli poszczególne wyrazy, frazeologizmy i całe frazy. Nieźle radzili sobie z całościowym rozumieniem tekstu, jak i poszczególnych struktur gramatycznych. Należy też stwierdzić, że nie mieli większych kłopotów z rozumieniem znaczenia elementów spajających, jak też z czynną znajomością leksyki.

Umiejętność tworzenia własnego tekstu

Kolejne zadanie dotyczyło napisania wypracowania do wyboru – wypowiedzi argumentacyjnej do sformułowanego w temacie problemu lub interpretacji porównawczej wierszy. Poziom wykonania wyniósł 77 %. Większość zdających wybrała napisanie wypowiedzi argumentacyjnej. Rozprawka nie sprawiła zdającym większego kłopotu w sferze rozumienia załączonego tekstu, określenia głównego problemu, rozważenia i oceny rozwiązania tegoż problemu. Nie mieli też większych trudności z odwołaniem się do załączonego tekstu, czy powołaniem się na inne teksty kultury. Najwięcej usterek pojawiło się w kategoriach: spójność lokalna i poprawność językowa, gdzie zdający tracili najwięcej punktów. W tegorocznej edycji egzaminu trafiały się wypracowania napisane w języku kaszubskim (większość była jednak pisana po polsku). Podejmujący dodatkowy trud pisanie w języku ojczystym

tracili punkty w kategoriach: poprawność językowa i poprawność zapisu. Największym problemem zdających okazała się znajomość gramatyki i ortografii języka kaszubskiego.

Temat 1. brzmiał *Czë wórt je dozerac kaszëbską kùlturã i kaszëbsczi jãzëk? Rozważë problem na spòdlim pòdónégò tekstu i jinégò tekstu kùlturë. Twòja robota miałabë miec co nòmni 300 słów.*

Przedmiotem interpretacji był tekst Ludmiły Gołąbek *Jak zachòwac jãzëk kaszëbsczi? – Përznã słów ò samòsztolceni*. W tej formie wypowiedzi sprawdzane były umiejętności napisania dłuższej wypowiedzi o charakterze argumentacyjnym. Podstawą jej tworzenia było wielostronne rozważenie problemu, który dotyczył strategii stosowanych w kultywowaniu języka ojczystego i wymagał rozstrzygnięcia, czy warto to robić, a przede wszystkim jak należy to robić. Tekstem kultury, który miał wesprzeć argumentację był przywołany wyżej fragment tekstu Ludmiły Gołąbek. Zadaniem zdającego było zrozumienie sensu załączonego fragmentu, określenie jego problematyki i wykorzystanie jej w charakterze argumentacyjnym, na potwierdzenie swojego stanowiska. Do kolejnych argumentów zdający miał wykorzystać inny tekst kultury – którym okazały się głównie sztandarowe teksty literackie, w tym powieść A. Majkowskiego *Żëcé i przigòdë Remùsa*. Maturzysta mógł sformułować swoje stanowisko w różny sposób: mógł potwierdzić lub zanegować odpowiedź na zadane w temacie pytanie. Wszyscy wybierający ten temat zgodnie potwierdzili sens pielęgnowania kultury i języka kaszubskiego, podawali na potwierdzenie dużą ilość argumentów, co oznacza, że temat został trafnie dobrany i dał piszącym szerokie możliwości rozwinięcia wypowiedzi.

Poniżej przykłady z wypracowania, w którym zdający podjął się pisania własnego tekstu po kaszubsku. Pojawiło się w nim sporo błędów w obszarze G (poprawność językowa) i w obszarze H (poprawność zapisu).

W obszarze G pojawiały się następujące błędy:

a) składniowe (częste niezachowanie zasady stawiania określenia przed rzeczownikiem; tu: „jãzëk kaszëbsczi” zamiast „kaszëbsczi jãzëk”):

Wniektò..... jã..... wëmiészto..... i..... miòpò..... bë sã
wëdòwac, że jãzëk kaszëbsczi je skòrny na kùnc.

b) leksykalne (wynikające z braków zasobów leksykalnych, w takich przypadkach często pojawiają się polskie odpowiedniki słów; tu: „pòniekąd” zamiast np. „na gwësny òrt”):

* mòda..... chòde òni bëc nihtli..... st miastawì..... Teròzka wròdaja
nasòtka na wies, ò pòdrennyh Kaszëbów pòniekąd
umiészaja do jãdaniò jã pòlshu pò inarizòni

c) słotwórcze (np. polegające na tworzeniu kaszubskich słów za pomocą części właściwych językowi polskiemu; tu „narazëc na ùsmiészci” zamiast „narazëc na ùsmiészci”):

òduòdì..... szawiek..... mòze sã narazëc na ùsmiészci, nawetka
je skòrny jãzëk Kaszëbów! Treba nec, że je to wiedzò

d) frazeologiczne (polegające np. na zachwianiach w obrębie łączliwości wyrazów; tu „Majkòwsczi dół w ten spòsòb rozmiec Kaszëbama” zamiast „Majkòwsczi dół Kaszëbóm na ten òrt do wiedzë/ do rozmieniò”):

uòdã z zapadlãgò Zãmku Majkòwsczi dõt w ten pòsob
rozmiar Kaszëbama z mî - tak jak nap Remus - usemia

e) fleksyjne (polegające głównie na stosowaniu niepoprawnych końcówek wyrazów; tu „Dlôte napisôł Żecé i przigòdë Remùsã” zamiast „Dlôte napisôł Żecé i przigòdë Remùsa”):

Aleksander Majkòwsczi. Dlôte napisôł „Żecé i przigòdë
Remùsã” Pyren. Siłina mîł symboliczny tytuł

f) stylistyczne (np. nieuzasadnione stosowanie kolokwializmów; tu „Pò tich słowach Kaszëbi sã wëprostowëlë” zamiast „Pò tich słowach Kaszëbi ùwierzëlë w siebie”):

Swiãti Jan Paweł II w 1987 roku w Gdyni dõt
Kaszëbóm jasny przekòz: „Strasznie mi jã to smutno”.
Pò tich słowach Kaszëbi sã wëprostowëlë. Pò latach 0

W obszarze H pojawiały się liczne błędy ortograficzne i interpunkcyjne:

a) ortograficzne głównie były związane z nieprawidłową realizacją kaszubskich specyficznych głosek: ã, é, ë, ò, ô, ù; zdarzały się też typowe błędy popełniane także w języku polskim (tu zapis jak poniżej zamiast „białka udaje sã w rëzã za chłopã”):

biółka udaje sã w rëzã za chłopã do dzyrdnia

b) interpunkcyjne (głównie polegające na braku lub nieuzasadnionym używaniu przecinka; tu zapis jak poniżej zamiast „Trzeba rzec, że je to wiòlgò bariera, chtërnã młodzëzna mùsi przelòmac”):

z strasznie jasnich Kaszëbów! Trzeba rzec, że je to wiòlgò
bariera chtërnã młodzëzna mùsi przelòmac. To sã

Fakultatywną formą realizacja zadania 13. była interpretacja porównawcza utworów poetyckich. Przedmiotem interpretacji porównawczej były liryki: Doroty Wilczewskiej ze zbioru *Pòd pierzëną Dobrego* oraz Mariana Kwidzińskiego *Ta miłota ù Bòga*. Przyjmowano różne koncepcje interpretacyjne.

Wszyscy podejmujący to zadanie trafnie wskazali, że elementem wiążącym jest miłość. Uzasadnienie powinno zawierać argumenty wyprowadzone zarówno z analizy i interpretacji każdego z tekstów, jak i z kontekstów interpretacyjnych (np. historycznoliterackiego, historycznego, biograficznego, filozoficznego, kulturowego) pogłębiających odczytane sensy utworów. Niektórzy zdający nie przeprowadzili pogłębionej analizy utworów – jest to w zasadzie powtarzający się od lat mankament (uczniowie mają zbyt małą wiedzę z zakresu teorii literatury, nie potrafią też odczytywać sensu używania w liryce środków artystycznych lub nie widzą potrzeby wspominania o tym).

Poniżej przykład pracy, która spełnia w maksymalnym wymiarze kryteria oceny w obszarze A (koncepcja porównywania utworów).

Koncepcję interpretacji porównawczej uznano za niesprzeczną z utworami i spójną. Zdający trafnie określił sensy wynikające z zestawienia tekstów, znalazł obszar wspólny, którym jest miłość. Trafnie też przyporządkował do poszczególnych utworów miłość zmysłową i miłość do Boga. Omawiając każdy z utworów wskazał podobieństwa i różnice pomiędzy nimi, na tej kanwie pojawiły się też wnioski.

..... Oba te teksty łączą ~~z~~ temst miłość, który jest bardzo szeroki oraz różnorodny. Ponieważ tak jak w tekście drugim autor użył słów „czasem” „wyskoczy jak zięba z miedzy”. Łączy je również głęboka wiara w Boga, że w jego przy Nim jest możliwe życie pozaziemskie i lepsze. Nie mają ani chwały, wdzięku, że Bóg może ich zawieść. Każda miłość jest nieśmiałą wystawioną na próbę, natomiast dzięki wielce Bóg do im się do walki.

..... Oba teksty różnią się to, miłością, ponieważ w tekście Doroty Birkenskiej dwójce ludzi są w sobie zakochani i nie jest dla nich przeszkodą nawet śmierć, ponieważ wiedzą, że wszyscy kiedyś umrzemy i spotkamy się w niebie. Natomiast w drugim tekście autor boi się tej miłości, która może okazać się nieszczęśliwą, ma świadomość porażek i że oprócz szczęścia jest również samotność, bo. Natomiast podmiot liryczny jest szczęśliwy, bo wie, że kocha go Bóg, a on nigdy nie zawodzi.

..... Podsumowując, zarówno w pierwszym tekście jak i drugim jest pokazane to co w życiu jest najpiękniejsze: miłość i wiara. Biblia już nakazuje nam „kochać bliźniego jak siebie samego”. Jeżeli szukamy miłości, nie wolno szukać jej na przymus, należy wiedzieć o to, że kiedyś pojawi się ktoś, kto zmieni nasz życie i uszczęśliwi nas i z kim nas Bóg prząca w życie i miłości.

Tej samej pracy w obszarze B (uzasadnienie tezy interpretacyjnej) przyznano 6 na 9 punktów.

Uzasadnienie interpretacji uznano za trafne ale niepogłębione. Zdający trafnie uzasadniał, używając powiązanych z tekstami argumentów. Niestety nie można uznać uzasadnienia za pogłębione, gdyż zdający, poza przywoływaniem samych tekstów, nie odnosi się (w wyraźnie zaznaczony sposób) do kontekstów (np. filozoficznego, kulturowego).

Podsumowanie

Wyniki egzaminu maturalnego z języków mniejszości narodowych oraz języka kaszubskiego były porównywalne. Odsetek sukcesów również był bardzo wysoki.

1. We wszystkich trzech arkuszach z języków mniejszości pojawiło się zadanie wymagające napisania streszczenia do zamieszczonych tekstów. Dla zdających egzamin z języków białoruskiego i litewskiego było to zadanie umiarkowanie trudne, a dla zdających język ukraiński – łatwe. Właściwa selekcja i dobór informacji oraz zachowanie spójności własnego tekstu decydowały o poprawnym wykonaniu zadania.
2. Najwięcej kłopotów sprawiły zdającym zadania sprawdzające znajomość gramatyki oraz świadomość językową zdających, np. wyznaczenie gatunku tekstu lub nazwanie cech stylu

tekstu, lub cech gatunkowych tekstu. Zdający potrafili w znakomitej większości określić styl tekstu (język białoruski i kaszubski), natomiast nie umieli podać jego cech. Symptomatyczny jest brak umiejętności funkcjonalnej analizy języka tekstów publicystycznych.

3. Zadania sprawdzające rozumienie tekstu na poziomie znaczeń, w tym: wyszukiwanie informacji podanych wprost, określenie głównej myśli akapitu, lub grupy zdań, okazały się dla zdających łatwe.
4. W tworzeniu wypowiedzi argumentacyjnej w języku narodowym – rozprawki czy interpretacji wiersza – poziom realizacji poszczególnych kryteriów oceny był podobny. We wszystkich trzech językach za realizację kryterium A i B zdający otrzymali wyższe oceny niż za realizację kryteriów związanych z oceną poprawności języka, w tym za pisanie poprawne pod względem ortograficznym i interpunkcyjnym. Podobnie kształtowały się oceny umiejętności pisania własnego tekstu zdających przystępujących do egzaminu na poziomie rozszerzonym.